Број 29. У Новом Саду, у уторак 10. (23) фебруара 1909. Година XLIV.

»Застава« излази сваки дан два пута, а недељом и понедељником једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаљу на један месец 2 кр. 70 пот. за четврт године 8 круна. Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 3 кр. 26 п. за четврт године 9 кр. 75 пот. — За Аустрију и све остале земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: за пола године 2 круне, на целу годину 4 кр. а за стране земље годишње 6 круна 50 пот.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Телефон бр 131

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

(Вечерњи лист.)

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА у РУМИ

За огласе плаћа се по 12 пот. сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво »Заставе« је у кући г. Ј. Т. Чавића Администрација »Заставе« налазе се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 20.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији »Заставе«.

Рукописе не враћамо.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Чек-конто 12008.

Једно писмо патријарха Јосифа Рајачића.

(Прилог Акуртијевој оптужници)

Читајући uvod образложења Акуртијеве оптужнице, дошли смо до уверења, да је г Акурти тај „историјски део“ своје оптужнице писао на темељу архивско списа Јозуе Франка. Позива се он, исти на, и на српског историчара Илариона Руварца... Али зато ипак, Јозуа Франкова архива му је путовођа. Јозуа Франк му је учитељ; јер он је згољни Хрват, тако исто чист чистунац, пунокрвни Хрват, какав је и сам г. Акурти, као што му име, право правцато, чисто и најчистије име хрватско, — посведочава

Напојен хрватским духом Јозуе Франка и занесен историјским истинама Јозуиним архивалира, г. Акурти није могао, пре више година, чути ни сазнати за српско име у опсегу краљевина Хрватске и Славоније. У архиви Јозуа Франка тог имена нема Пунктум.

У осталом, нека г. Акурти иде у першун. Цаба га и аратос било; далеко му лепа кућа. Ко би могао још тако неозбиљан бити, да му озбиљно доказује да је и у опсегу краљевина Хрватске и Славоније Срба било, да их има и да ће их бити, ма не било ни Јозуе ни Акуртија

Желимо ипак да његовој оптужници учинимо једну велику част Дозвољавамо г. Акуртију, да својој оптужници приложи једно писмо патријарх српског Јосифа Рајачића. Па нека се и то писмо прочита на судској расправи, која ће бити марта месеца

То писмо српског патријарха Јосифа преписаћемо из књиге у коју ваљада неће „посумњати“ ни г. Акурти

Та је књига: „Spisi saborski sabora kraljevinah Dalmacije Hrvatske i Slavonije од доба 1861 “ Svezak II. На страни 146. под бр. 137. штампано је у тој књизи (латиницом):

„Писмо светејшега патријарха Јосифа Рајачића ddto 1. маја 1861.. **којим проти похрваћењу Србаља протестира**“.

Писмо гласи овако:

Високославноме сабору краљевина Далмације, Хрватске и Славоније у Загребу!

Највишем патенту од 20 октобра 1860 обрадовали су се народи целе монархије, што њихова историчка права, на темељу правне једнакости свију у животу сазива

На овом темељу скупио се и високославни сабор краљевина Далмације, Хрватске и Славоније да своја домаћа и спољашња одношења изравна и уреди, по праву и жељи народа.

Ја сам га у души мојој поздравио с најтоплијим жељама, да му Бог труде и подвиге његове благослови, да му они угоде благодатним плодом за све народе наједнако, који живе у пределима споменутих краљевина.

Ја сам држао и судио да ће високославни сабор ићи путем правде и љубави, и да ће се потрудити, да тешки задатак свој реши на опште задовољство свију народа, те да тако права народа ступе на једнако у живот међу којима је прво од најславнијих права, право свога имена и своје народности у домаћем и јавном животу.

Ја не велим да то тако тамо не бива, а не могу ни веровати да то може не бивати, поред озбиљне воље високославнога сабора, да се сваком своје да и призна, и поред општега искуства нашега времена, које нас је доста уверило, да хегемоничне тежње појединих племена и народа немају никаквог благослова ни трајања.

Али не могу прећутати, да као патријарх и архипастир свију Србаља у целој монархији не објавим високославном сабору моју тугу, што из јавних листова чујем и видим, да по гдекоји чланови високога сабора особитим правцем ударају особитој својој цељи, која се чини сасвим невешта малочас споменутом искуству нашем.

Ја мислим, да оно исто браћа наша Хрвати Мађарима д сада нису одобравали и противу чега су се они ограђивали сваким могућим начином не могу иста браћа наша ни с каквим правом захтевати, да то исто други народи код њих одобравају и да се противу тога исто тако и они не ограђују.

Кад читам у разним листовима како се велики жупан И. Кукуљевић у седници (саборској) од 29 априла изволео изразити, да је војничке крајине у Хрватској житељство чисто хрватско, и видим, да то високо славни сабор са одобравањем прима, принуђен сам мојој туги речи дати, према непријазненој оној тежњи, која вири из оваковога Тврђења једног велеважног и много поштованог члана сабора и историописца југословенског.

Кад правда краљева историја, и дух времена и пробуђена свест народности у широкој Унгарији разликује народе један од другога, и од народа мађарскога; то ће ми се дозволити приметити, да и у троједној краљевини није само један, и то народ само Хрватски а у крајини тамошњој најмање.

Србљи и Хрвати најближа су браћа међу собом али је опет сваки народ имао своје особито име од онога времена, кад су у прво доба историје они заједно или у најближем суседству, један са другим живили пак једнако до данас.

Србљи имаду своју, а Хрвати своју особиту историју: Србљи имају своју источну, а Хрвати своју, западну, цркву; Србљи граничари имају свој, а Хрвати, н пр. из Загорца, испод Окића, од Самобора из Драганића, Туровапоља и т. д. свој језик; Србљи имају своју словенску, а Хрвати своју латинску писменицу. Ако дакле Србљи и Хрвати и јесу најближа браћа, ипак они нису један и исти народ, и не може се рећи, да је житељство Крајине хрватске чисто хрватско.

Житељство Крајине хрватске било је у почетку чисто овејано српско: и тек од онога времена, како је граница на полкове раздељена, ушло је у њу нешто од хрватскога народа.

Још у XIV. веку населили су се Србљи из предела негдашње царевине српске, из Србије, Босне, Херцеговине, Албаније, Македоније и Прне Горе у ове пределе, и кад су после битке Мохачке Турци ове крајеве сасвим опустошили били, опет су Србљи из горњих предела населили овај тако названи desertum primum i desertum sesundum, од којих први дао је постанак вараждинском и од части банском а други карлштадском генералату

Населења ова Србаља догађала су се у четири пута од преласка српског патријарха Арсенија III. Чарнојевића. Србљи су овде добили земљишта и зато су примили на се обвезателство војничке службе; и како су они постали граничарима стојећи под непосредном управом архивојводе Карла од Штајерске, који је имао уза се внутрњи аустријски придворно војени савет у Градцу; тако су они остали у том стању и устројству граничарском једнако до данас; а привилегије српскога граничарскога народа, и торжествена признања његових великих заслуга које је он получио од Фердинанда I. Фердинанда II Рудолфа II. и Матије II, хранила су се у православној Северинској цркви; куд су се одатле после 1848 дела не знам

У томе стању и с тим обвезателством граничарским населили су се овде на добрима великога властела хрватског, Франкопана, Гомирци.

Ови дошавши са својим калуђерима од Гомила из Босне и садашње турске Хрватске, прешли су најпре у Далмацију и настане се на неко време око манастира Крке; а кад им у далматинским стенама постаде тесно, крену се одатле и пређу у данашњи гомирски предео Франкопан овђе их драговољно прими и даде им за њихова селишта следећи предео: од Купе међом Северинском, Босиљевачком, Огулинском, оданде међом Модришком на границу Бриньску и Крмпотску, оданде међом Фужинском, Делничком на Скрад, на крањске Моравице опет у Купу. У овом пределу основали су они манастир Гомирје и населили су ова места: Гомирје, Врбовско, Српске Моравице, Равнугору, Мркопоље, Тук Јашепак, Дрежницу горњу, средњу и доњу, Мусулински поток, Цитуњ, Хрељин, са тим обвезатељством да његова добра од Турака бране. Истим овим Гомирцима речени придворно војни савет у Градцу плаћао је годишњих неколико стотина форинти на прах и олово, да исте ове пределе бране од Турака, које су новце они примали све до регулације огулинске регименте.

Кад је Франкопан познао честитост овога народа српског и видио, да су му добра његова од Турака сачувана онда он понуди најпосле Гомирце, да им сав тај предео прода, они ту понуду приме и купе тај сав предео за шеснаест хиљада форинти од Франкопана; а да би они у том пределу у добру своме на вечна времена сигурни остали и утврдили се, буде овај између њи и Франкопана учињени уговор од краљице Марије Терезије потврђен, и она им узто даде донацију на тај исти предео, у којега поседовање они се после формално средством краљевскога човека и каптола загребачког штатуирати даду.

Ова је донација њихова храњена била свагда у манастиру Гомирју црквеном олтару у једном орману.

Несрећом Гомирском посумњају у најновије време Гомирци, Моравчани и Врбовчани о поштењу тамошњих калуђера и побоје се да им калуђери ту донацију продати могу, узму дакле од њих и донацију и сведочбено писмо каптола загребачког к себи и чували су је час у једној, час у другој час у трећој општини код најуфанијих житеља.

Кад сам ја постао архимандритом и настојатељем манастира Гомирја, зажелио сам очима мојим видити ову исту донацију и сведочбено писм , и прочитати, које се онда обоје налазило у Витњу код граничара Симе Вујновића, и кад сам их прегледао, прочитао и уверио се о истинито-

сти ових оригиналних писама вратио сам их опет натраг, да се однесу на своје место.

Ову исту донацију и сведочбено писмо загребачкога каптола читао је и покојни огулински пуковник, а после фелдцајгмајстер Јоцо Рукавина и капетан Нико Рукавина и друга господа огулинска из љубопитства, које се родило у њима на моја о том казивања. А кад су их прочитали, вратили су их опет на своје место на траг. То је било око 1816. и 1817. године.

Но после краткога времена догодила се је следећа несрећа. У комори, где је та донација и то писмо чувано било, изван куће у вечер требала, је кћи реченога Симе нешто потражити у истом сандуку, у коме су та писма чувана, и отиде с лучем у комору и у тај сандук тражећи што је требала закреше лучем у сандук, затвори и изађе на поље. Ватра која је у сандук пала, запали ту више рубља, букне у неко доба ноћи и сандук и комора запали се. Осјетивши ватру житељи Витуњски скочо и угасе ју, и кад су ју угасили нађу само нека парчета и печате од тију велеважних писама; јаве то регементи, ова пошаље комисију, да ствар извиди и увери се да је тако. Тако је пропала донација граничара Гомирских, о чем свему и акта огулинске регименте сведочити могу.

А шта је било са добрима, која су Гомирци од Франкопана купили?

У почетку XVIII века, а нарочито под царем римским и краљем угарским Драгутином (Карлом) VI. буде грађена цеста од Карловца у Бакар и Реку, која се и данас зове Каролова. Та цеста удара преко Новиграда, Босиљева, Врбовскога, Равне Горе, Мркопоља, Фужине, дакле од међе босиљевачке до међе фужинске преко гомирскога хатара у дужини скоро пуних шест штација. У време краљице Марије Терезије била је потреба у трговачком виду кроз те слабо насељене штације еспапе трговачке, а и царске транспорте под кирију превозити том једном цестом мору.

Гомирци буду од владе понуђени, да се подвежу те транспорте преко њиховога хатара превозита, али они ове обвезе на себе нити су хтели нити су могли примити, јербо су и тако обвезани били граничарском службом скоро непрестано с Турцима се борити, а с друге опет стране под шумом тојеће равнице крчити и плодоносним учинити.

На овај њихов одговор није се обзирала висока влада ни на то, што су они граничари и као такови особитим дужностима подржени, ни на то, што су ови предели њихова сопственост, коју су они за своје сопствене новце купили, и на коју су они као племићи штатуирани; њихове куће буду процењене и исплаћене, а они из тих предела истерани и у оне друге части њиховога предела пребачени, а на њихове земље Чеси, Крањци, Шрајерци и Бог зна какви још други народи, који сада четири велике опћине сачињавају, насељени; тако и све оно што је преко те цесте к западу до Купе, следователно више од половице праве сопствености њихове, буде без сваке исплате и накнаде под комору бачено. — Кад је огулинска регимента под истом славном краљицом регулирана, онда су им и земље њихове и шуме одузете, и они какогод и прочи граничари, који нису земље и шуме купили, буду под контрибуцију граничарску бачени; следователно од собствености њихове постао је feudum, као и у других граничара; и они и дан данашњи не само што за своју собствену земљу служе и крв проливају, него и данке све плаћају, а гора њихова продаје се на рачун ерариума граничарскога и камералнога

Сад суди високославни саборе, каква је правица учињена овим гомирским граничарима! И то је живи доказ, да су они били прави Србљи источне вере! (Јер се с другима, зар, тако не би поступало? — Пр).

Овај граничарски, чисти српски народ са свих страна је између Босиљева и Фужине окружен хрватским, крањским и видодолским народима, који су били од њега различни и језиком другим и обичајевима и веровазаконом.

У таком граничарском стању населили су се Србљи у пределу жумберачком, и више тога у горњем и доњем Мариндолу, и опет су били и ови окружени од Крањаца и Хрвата са свију страна, и на више часова далеко одречени и удаљени од других својих једноплеменика и граничара; и онај хрватски народ који се затекао међу граничарима мариндолским и жумберачким с једне, и другим граничарским српским народом с друге стране, није био узет у границу ни онда, кад су се под Маријом Терезијом регименте личка, оточка, огулинска, слањска и обадве банске пропагирале и регулирале, а нешто и од хрватскога народа у себе примиле, него је остао у првобитном свом провинцијалном стању, а стоји и данас тако, а граничари Жумберчани и Мариндолци остали су у својим првобитним свога особитога племена и свога особитига војеног стања оазама, и ст је и данас тако.

И житељство Лике и Крбаве, што се онда кад су ови предели од Турака отети били, својевољно подвргло Леополду I и карловачком генералату придато, и то је било чисто српски народ као и сви они више споменути.

Овај српски граничарски народ задржао је свој карактер до данашњега дана при свем том, што је касније под Марijом Терезијом некоја част од њега баш на силу поунијачена била, као на пример Жумберчани.

А кад је патријарх српски Арсеније III Чарнојевић, 1690. године, на позив Леополда I. силни српски народ овамо превео из турских земаља, он је прешао сувим на Хрватску и Славонију, и добио је овде добро Сирач, да га уживa донде, докле се патријаршија Печска од Турака не ослободи, које је добро патријарх уживао донде, докле муниципална права Хрватске нису на њ' устала била, који су не римокатолицима притјажаване непокретних добара закраћивали.

Као што је народ са својим патријархом, који је на западну Угарску ударио к Сент Андрија, и ту се на неко време настанио, ишао овим путем, и овде затицао прорeђено житељство у крајини Хрватској, које је са турских ратова највише страдало било; тако се он овде великом чашћу и задржао и населио пуста места, примио **као и пређи његови**, граничарске дужности на се, и остао је у том стању једнако до данас

А то су опет били све чисти Србљи из горе споменутих предела негдашње царевине српске.

Свему српскоме народу: toti Comunicati Graeci Ritus et Nationis Raxeianorum per Graceiam, Bulgariam, Raseiam, Hercegovinam Dalmatiam, Podgoriam Jenopoliam caetera guae annexa loca, јављају и оглашују римски императори и краљеви Угарске од године 1691. и даље, какве привилегије и повластице удељују целом српском народу у монархији за превелике заслуге његове.

Ове су привилегије опће добро свега народа српскога и колико је кад права народнога на темељу њиховом у животу било, у току су са осталом браћом својом участвовали и сви Срби хрватске границе, као на пример у свима опћим саборима српскога народа и у сваком избору митрополита, који је неко време и политична глава народна био; које заиста не би било тако, да је житељство крајине Хрватске чисто хрватски народ.

Разлика ова народа српскога, који у граници живи, и народа хрватскога, види се и од туда што се и сами ови народи међу собом именом разликују.

Тако Срби зову Хрвате Крањцима, а Хрвати звали су још из оних старих времена Србе Власима, и зову их и данас тако. Шта више ово неприродно име за држало се и у законима и јавним повељама оних времана, из којих знамо за привилегија Valahorum, т. j. Serborum Croatiae

Ја не знам би ли било нужде какве још даље разлагати, да народна имена „српски“ и „hrvatski“ нису идентична, и да житељство крајине Хрватске није чисто хрватско, него баш српско са врло малим и много касније поставшим изјатијем, него је српски народ честитошћу и ратоборношћу својом Крајини хрватској темељ положио

Кад помињем разлику ову, не чиним то зацело зато, да ове народе једнога од другога отуђим. Боже ме сачувај, него зато, да их баш тиме у пријатељском одношењу утолдим, као браћу, која се сваки посепце са врлина и честитости своје браће диче и поносе, која један другом свога ничега не намећу, него име и друге светиње у своје браће, као своје сопствене љубе и почитују и од свега срца сажаљевају оне неприлике, које смо у последња времена опазили међу Пољацима и Русима.

Поред све оне братинске љубави и искреног одношења, у ком ваља да стоје оба ова народа на југу словенском, Хрватима би сигурно жао било, кад би Србљи њима своје име наметали и тиме их од њихове историје и порекла цепали (а то Срби никада чинили нису. Пр.), исто тако не могу се браћа Хрвати нимало чудити, што би Србљима јако на жао пасти морало, кад би видили, да им Хрвати њихово име наметнути смерају (а то Хрвати чине већ дуго и друго Пр)

Српском народу већ се и тиме чини велика неправда, што се Срем и варадинска регимента противу свакога права и историје оглашују навалице за саставне делове од Хрватске и Славоније; али ова је неправда сујетна; исто тако и оваква тежња хрватизирања била би за Србље истина врло немила, али опет сујетна сасвим; реч Србљи имена свога, које има своју историју у свету и у Славенству, ни за чије име променути неће, ни за љубав клирства, ни Југословенства, ни за хрватства, баш да би им се то силом и наметнути хтело; исто тако као што ни свога народнога карактера својих народних обичајева, својих историјских успомена и своје пореклене свести нису оставили, макар су гдекоји од њих на силу из негда православне цркве, у коју иду сви остали Србљи, ишчупани и поунијачени.

Ја у име целога српскога народа и у корист опћега отечества једнога и другога народа високославни сабор најучтивије молим, да подобним тенденциозним изразима, као што је онај господина великога жупана Кукуљевића, у напредак места не даје и не прима их; и у исто време торжествено се ограђујем противу сваке неправде хегемоничкога тежења једнога писмена народнога над другим, а особито противу тога, ако би се српско житељство хрватске границе за хрватски народ збиља саборно огласило и као такови можда трактирати намеравано; јербо ће у таковом случају српски народ, који стоји у најчвршћој свези једне вере, једнога језика, једне народности и обичаја, једне историје и једне писменице, с помоћу такових способа која му даје Бог, историја његова и његово право, принуђен се наћи, повући другу ограду такову од свачијега извртања и свачије народно политичне хегемоније, које ограде за цело неће бити кадар пробити ни срушити никакав напор ни обмана, ма му се с оне стране бог зна какве инштитуције и слобоштине обећаване, даване и обезбеђиване.

Али ја се поуздано надам, да до тога неће доћи, да ће високославни сабор овај акт мој схватити, с којим ја благопоспешан развитак стања Хрватске само утврдити желим, као оне земље, која је и моје отечество, које ја љубим и заиста од свег срца свако му добро желим, и небих желио доживити да се усколеба жалосним трвењем хрватскога и српскога народа, које би следовало за поравнењем извесногa хегемоничнога тежења једнога племена над другим

Кад је овим народима суђено, да тамо заједно живе, ваља да живе у љубави и пријатељству и да светиње народне један у другога једнако љубе и поштују, да не би њиховом раздору трећи порадовао се, и од туда своју хасну брао

Српски народ, у којега име ја сам принуђен био горњи протест положити, надао се је и нада се и сада једнако, да

браћа његова Хрвати при државоправном преображају отечества неће дирати ни у име, ни у народност Србаља тамошњих, и он живи у том лепом поверењу, да ће ви сокославни сабор најбоље и најискр није знати и хтети уважити ово постојанство, с којим се он т ко држи своје највеће све тиње народне; јербо и ова браћа његова своје светиње народне од свакога туђег насртања са похвалном ревношћу и одважношћу заступају и бране, које им Србљи заиста са сваком срдачном радошћу и весељем преко мене, патриарха свога честитају и желе им успех најбољи.

У Карловцима сремским дне 1. јама 1861.

Јосиф с. р.
патријарх.

Преписао и приопћио.*)

Гојко.

*) У истој књизи: „Spisi saborski“ (стр 155.) под Br. 140 забележено је ово: „Predlog nar. zastupnika Jovana Živkovića o načinu, kojim bi se prosviedno pismo svetejšega patriarha Josifa Rajačića riešiti moglo na umirenje i nčvršćenje tako plemena hrvatskoga kao i srpskoga. (Primljen i rieš. čl XXXI) Како је овај предлог примљен и решен не стоји у наведеној књизи. Немамо листова из г. 1861. при руци из којих би то реш ње сазнали. А ни је нам на расположењу ни саборска архива. Све је то при руци г. државном одветнику Акуртију Услугу, коју му чинимо подсећајем на ово патријарха Рајачића писмо, надамо се, да ће нам г А курти узвратити тиме и тако, што ће на „веле издајничкој“ расправи, после прочитаног патри јархова писма, затражити, да се прочита и решење земаљског саб в на ово писмо

Загреб 9. фебруара.

Хајка на Србе Ко мисли, да је предлогом државнога одветника, да се 53 Србина обесе, свршена хајка на Србе, тај показује да не познаје ни из далека данашњи режим у Хрватској и Славонији

Листови бана Рауха пуни су у последње време клевета, којима је сврха да се још многи и многи Срби затворе и оптуже с највећега политичког злочина: с велеиздаје. А помало се брину и за државнога одветника, да његов слаби доказни материјал што је могуће в ше пропире.

О бомбама говорило се у оптужни и државнога одветника врло мало. И оно што је речено о њима, речено је на основу Настићевих „открића“ Пошто су међутим бомбе једна врло крупна ствар, рас писала се о њима Раухова „Уставност“ толико, да по њеном писању излази као да се Срби у Хрватској и Славонији ничим другим не баве него прављењем бомба и смишљањем атентата на Рауха, Франка и људе око „Уставности“.

Нашим је читаоцима познат случај с бомбама у Костајници. У месну апотеку дошао је један сулуди човек и почео приповедати, како он прави бомбе. И да осим њега имаде цела једна чета српских студената, која се тим послом бави, да у да ном случају подигне у ваздух загребачки Марков Трг и босанске ерарне зграде. — Учитељи су вм руски и српски револуционарци, који живе у Бечу.

А кад је тај човек, што прави бомбе, изишао пред јавнога бележника, и овај га упозорио на последице овакога рада, тај човек, који је говорио, да прави бом бе, почео је — да плаче. И молио је да га не затворе, јер ће та а бити упропа шћен човек Званични листови јавили су, да је истрага у овој ствари у течају.

Рауховој „Уставности“ позна- је још један овакав случај с бомбама. Њезин дописник из Босанске Градишке јавио јој је да је књиговођа код трговца Стеве Кнежевића, Ристо Билбија — „иначе протерани учитељ и човек, који је кажњен ради увреде величанства“ — претио бану Рауху да ће га убити. Каже да је у једном великом друштву рекао овако: „Бога му и Рауху! Браћо, спреман сам да изведем освету ради наше братије Имадем револвер нов, који да наперим спрам Бога, слагао не би. Неће ме изневерити ни спрам Рауха. Па ако тој звери ни он доста не би био, — е, онда знајте: — спремио сам чечири „јајета“. Прво је Раухово, а друго учитеља из Градишке Думићево! Ви ме браћо подуприте!“ (За кога је спремио она друга два „јајата“, то дописник „Уставности“ није могао да измисли.) А кад је Билбија затворен и преслушан, и он је плакао и молио да га пусте, говорећи, да не зна шта је говорио, јер је био пијан.

Листови бана Рауха тврдо верују у све ове исказе наручених „дописника“. И угледајући се на дело државнога, одветника, они се не задржавају само на томе, да криве барем само те људе, које оптужују. Него криве све Србе И непрестано понављају клевету: Ето, видите да постоји великосрпска пропаганда и револуционарна организација!

А кад листови бана Рауха немају ова ке извештаје „о бомбама“ онда се задовољавају и с мањим клеветама. Онда измишљају, како су Срби у дворском котару порушили хрватске ступове за показивање пута и осрамотили хрватске земаљске боје. Или јављају, како се у Бучу (код Новске) сложили поп, учитељ, бележник и трговац, сви Срби, и почели наједанпут без икаквог разлога да вичу: „Све је ово Србија и би ти ће српско царство!“

„Уставност“ вели, да она строго дели велеиздајничке Србе од лојалних Срба и да никад не клевеће ове последње. Међутим ко би хтео да се упусти у проналажење Рауховских „лојалних Срба“ видио би да су то они, који кажу, да нису Срби, који у „Народним Новинама“ као Петар Шорк изјављују да нису Срби, него само пријатељи српски.

То су ти прави рауховски јадни Срби, а на сав остали српски народ диже данашњи Раухов режим дрвље и камење.

Анексија Босне и Херцеговине
и
независна Бугарска.

Важан преокрет.

Данашње вести јављају о врло важном преокрету у питању сукоба Аустроугарске са Србијом. Тај преокрет је нарочито важан за оне, који су знали о преговорима великих сила, за које није знала шира јавност. Управо за њих само и значи најновији захтев Русије — преокрет. Шира јавност тек сада дознаје, шта се дешавало између великих сила. Већ од несо доба водили су се између њих преговори да заједнички учине притисак на српску владу, како би дошло до споразума мирним путем између Аустроугарске и Србије. Другим речима: да застраше Србију, те да буде попустљивија и прекине даље своје припреме за рат. У тим преговорима суделовала је наравно и Русија. — Није ни она имала ништа против, да се споразум између Аустроугарске и Србије постигне мирним путем. Услед тог намераваног заједничког корака великих сила у Београду у широј јавности избили су и они гласови о ултиматуму Аустроугарске Србији, по споразуму са великим силама. Ну одједном наступи споменути „преокрет.“ Тај „преокрет“ је донела изјава руске владе, Русија хоће да посредује између Аустроугарске и Србије у корист мира, али тражи, да велике силе, када учине заједнички корак у Београду, притисак на Србију, у исто време учине такав корак и у Бечу, притисак на Аустроугарску. — У Бечу се изненадише. И „Мађарорсаг“ пише, како је наша (бечка) дипломација погрешно тумачила становиште Русије према Србији. Ну није барон Еренталл погрешно тумачио само становиште Русије, него и схваћање других великих сила. О томе сведочи извештај из Лондона, који ниже доносимо, а који говори о становишту Русије у овом питању.

Притисак на Аустроугарску

Будимпештански листови доносе из Лондона овај извештај: Између заинтересованих великих сила у балканском питању од неког времена теку преговори, али је Русија, променувши своје држање, изазвала нове заплете. Енглеско министарство спољних послова добило је извештаје из Русије, да је у Русији данас великословенска струја јача него 1878. године, ну осим тога руска влада чини све, да поново успостави претежни утецај Русије на Балкану. Руска влада је у истину упозорила Србију, да ће у случају, ако се упусти у самоубилачки рат са Аустроугарском, остати усамљена, али је Русија последњих дана изјавила великим силама ово: Ако би из кога другог разлога избио рат између Аустроугарске и Србије, нарочито, ако се Аустроугарска не би хтела подврћи одлукама европске конференције, којим би се одлукама дале отштете Србији — онда ће се **Русија раме уз раме борити са Србијом.** Ради тога сматра се, да се положај у тренутку погоршао. Ни Енклеска, па ни остале велике силе не би се подухватиле једностранa потхвата, да само Србију приморају на разоружање. Велике силе дакле ће у првом реду, да чине притисак **и на Аустроугарску**.

Како суде у Бечу.

„Мађарорсагу“ јављају из Беча, да у тамошњим дипломатским круговима суде, да Русија оном својом изјавом хоће да наведе велике силе на заједнички корак и у Бечу. Русија жели дакле, да велике силе поступе и са Аустроугарском исто онако као и са Србијом. Ну у Бечу су уверени, да Немачка неће пристати на то. С тога су мишљења, да Русија оним својим захтевом управо хоће, да спречи заједнички корак великих сила у Београду. Све велике силе неће никако пристати, да се исти корак чини у Бечу, као и у Београду, стога је искрснуо план, да такве кораке (у Бечу и у Београду) предузму само четир велике силе, које су непосредно заинтересоване. Које су те четир велике силе -- не каже се.

Уздање у мир.

Бечки листови јављају, како у овдашњим круговима још увек верују, да ће се мир одржати. Неки виши војнички чаник је изјавио, да опасност рата са Србијом почиње ишчезавати. — Бечки и будимпештански листови доносили су, како је у Србији велико расположење за рат и како предузимају већ ратне предсреме. Из Београда побијају те вести, као неосноване. Сами бечки и будимпештански листови добили су извештаје из Београда, да се последњих дана није десило ништа, што би могло послужити за основ таким вестима.

Аустроугарска и Турска.

Преговори у ствари аустроугарско-турског споразума још теку између аустроугарског великог посланика Палавичинија, великог везира и турског министра трговине. Бечки листови имају извештај из Цариграда, да су се већим делом већ споразумели. Није постигнут споразум само још у погледу стилизације две тачке: о будућем положају босанских муслимана како оних у Босни и тако и оних у Турској) према Аустроугарској, односно према Турској, даље, о једној трговинско-политикој тачци. Исти листови кажу, како ће се у току ове недеље по свој прилици постићи споразум и у тим двема тачкама, али се записник о споразуму неће потписати још за две недеље. Зашто? Тај записник мора да потпише и министар спољних послова, Рифат паша, а он је још у Лондону и пре но што заузме своје звање, посетиће више европских престоница. Да ли баш зато? Не баш сасвим зато. У истом извештају каже се даље, како ће онај записник о споразуму, чим буде готов, послати у Лондон. Разумемо.

О бојкоту јављају бечким листовима тек толико, да нема изгледа да ће пре престати, док се уговор о споразуму не потпише.

Бугарска мобилише

Турски лист „Сабах“, што излази у Једренима, јавља, како ће Бугарска наредити мобилизацију и своје 2. и 3. војне дивизије И више брзојава јављају о разним ратним спремама Бугарске.

Политички преглед.

Загорац положио мандат Познато је, да је заступник Загорац са друга своја два друга иступио из хрватско српске коалиције. Сад је управио на претседника угарског сабора једно дугачко писмо, у

коме је рекао, да не може више бити заступник у угарском сабору. Као члан хрватске странке права, која стоји на државноправном хрватском становишту, он није никад признавао правоваљаност угарскога сабора за Хрватску и Славонију.

Са многим својим друговима правашима он се нећкао да у опште буде изасланик на угарском сабору. И пристао је на то само ради тога, што је мислио да ће данашња угарска влада имати према Хрватској и Славонији много више обзира, него досадашње угарске владе. Међутим заступник Загорац уверио се, да споразума између Угарске и Хрватске и Славоније не може да буде, а зашто, то он овако тумачи: „Ми Хрвати морамо настојати, да раскинемо данашње нагодбене вериге, које сте нам ви (Мађари) на руке ставили године 1868 Ако не можемо уз вас постићи своју слободу и самосталност, него баш морамо другоме служити, онда ћемо си тражити бољега и поштенијега господара. То право ће нам признати не само наш узвишени владар него и читава Европа“

Јасно је, шта овде мисли заступник Загорац, који у осталом преставља тиме мишљење свију хрватских правaша. Хоће да каже, како ће се они у најкраћем времену предати сасвим Бечу, коме и онако служе, не би ли им он израдио Велику Хрватску. Врло је лепо од заступника Загорца, што он то овако јасно, отворено и разумљиво признаје Није додуше рекао тиме нешто до сад потпуно непознато али је свакако добро, што је признао, зашто је у прошлости онолико пута ишао у Беч и разговарао са црним хришћанским социјалистама.

Вести из места и са стране.

Браниоци у парници велеиздаје

Ми смо већ јавили у „Застави“ имена радикалних адвоката, који ће као браниоци учествовати у парници велеиздаје. Из Руме нам јављају, да се тим браниоцима прикључио и др Стева Добричић адвокат из Руме.

Бомба у Кракову

Јуче је у Кракову на главној улици експлодирала једна бомба Потрес је био толико јак, да се прозори на околним кућама поразбијани. Са народом је овладао велики страх јер се надају, да ће се оваки атентати понављати Ово довађају у свезу са неком политичком парницом, која се у току ових дана расправља Једна је особа ухапшена, али не може се зајамачно тврдити, да би исти стајао у свези са тим чином.

Велика крађа у Загребу

Пре неки дан ушло се у загребачкој реалној гимназији у траг једној великој и необичној крађи Већ се одавна приметило, да у физикалном и хемијском кабинету загребачке реалне гимназије нестају поједине справе. У последње време нестао је један велики и скупоцени микроскоп (справа за увеличавање) и многе друге ретке и скупоцене справе. к је поред свих својих чудних својстава, нису ипак могле, да се саме удаље са свога места. Вредност несталих справа била је 1446 круна. И директор загребачке реалне гимназије и професори и ђаци били су просто пренеражени, кад се приметило да справе једна за другом просто нестају из својих кабинета. Један је ђак из трећег разреда рекао директору да матурант Енгл имаде врло много физикалних и хемичких справа код своје куће, али он мисли да су све те ствари његове, јер му је отац врло имућан, па му је могао све то набавити. Одмах је у стан тога матуранта отпослана једна извидна комисија, која се осведочила, да су многе справе дотичног матуранта власништво загребачке реалне гимназије. Енгл је признао да је украо справе из школе и да му је у том послу помагао један железнички помоћник, лањски абитуријент (свршени матурант, загребачке реалне гимназије, Јосиф Каменар. Енгл је син једног врло имућног загребачког фабриканта. И он и Каменар врло су се радо бавили испитивањем разних физикалних и хемијских питања.

Смрзао се.

Из Рутке јављају, да је одономад дошао код општинског кнеза сиромашки одевен човек и молио га за помоћ да би само стигао до Шолне. Кнез се сажали на сиротана и даде му кола да се одвезе у Шолну. Но јадник није могао стићи до Шолне, јер се на путу на коли смрзао. Нађоше код њега раденичку књигу, из које видеше да се зове Јосиф Кранау.

Добродушни Кнез.

Талијански кнез Помпео Лита купио је ових дана велике просторије земљишта у држави Флорида, где мисли населити оне своје сиромашне земљаке, који су приликом најновијег земљотреса изгубили све своје имање. Сваки ће човјек д бити пет јутара земље као своју властиту имовину и пет, које ће обрађивати за то друштво, које се за њих заузело, а чији је председник кнез Лита Жена кнеза Лита је родом Американка.

Рудничка несрећа.

Пре неки дан јавили смо о великој експлозији која се недавно десила у руднику Вест Стенлеју у Енглеској. Како гласе новије вести, није се до сада могао пронаћи прави разлог ове експлозије. Тек т лико се зна, да је експлозија била врло тиха, но услед експлозије притисак ваздуха био је тако јак, да се рудник местимице почео рушити. Чим су радници осетили отровне плинове који су долазили од експлозије, почели су бежати, но у том се рудник почео рушити и многе од њих затрпао. Ради се и дању и ноћу на делу спасавања затрпаних радника, но поред свега тога, што је откопано пет стотина метара дубоки руднички р в, нађена су до сада само мртва тела оних радника, који с налазили одмах на уласку у рудник. С тога се мисли, да су рударски радници после експлозије трчали према свршетку рудника, а не према излазу, па је лако могуће да су живи само ако имају ваздуха. Од свију рударских радника спашено је до сада осморица, а нађено је 10 мртвих радника.

Брзојави „Застави“

Стигли 10. фебруара.

Кошут у Бечу.

Беч. Кошут се у Бечу саветовао са министром Андрашијем и државним секретаром Стерењијем, за тим је био код владара у аудијенцији. Са меродавне стране тврде, да ова аудијевција неће довести никакав обрт ни у питању банке ни у односу између странака.

Аустријски сабор.

Беч. Чех Масарик ограђује се против политичко-економских уступака Угарској. Одбија предлог за картелну банку.

Одговорни уредник: Константин Брадваровић.

ЗУБИ.

Подајте болноме СКОТОВУ Емулзију и учините крај безсанним ноћима.

ИЗБИЈАЊЕ ЗУБИЋА пробијају без бола и без сметања у цревима и бивају бели, прави и јаки. Дете ће с вољом и радо

Скотову Емулзију

узимати. Варење, у толико колико је било поремећено, поправиће се.

Право само са марком — рибарем — као знак гаранције за Скотов поступак.

Цена критикалној боци 2 К 50 п.

Добија се у свима апотекама

681 3-5

Опомена.

Наступелих околности ради приморан сам све моје трговачке пријатеље и познанике опоменути, да мојем сину **СТЕВАНУ ВУРСТЕРУ**, новаца или еспапа у моје име не поверава или икакву новчану своту за рачун моје особе издаје, јер ја за ништа нећу јамчити нити признати.

Леополд Вурстер
трговац у Руми.

171 1—1

ИМАМ НА ПРОДАЈУ ЈЕДНУ

ВРШАЛИЦУ

ОСИМ ЛОКОМОБИЛЕ

са осталим прибором, у врло добром стању, стара 7 година а 8 коњских снага. Обратити се ваља на

Илију Рацића
Paracz, Temes m

177 1-6

ПРОДАЈА КУЋЕ.

У општини **Платичеву** (железничка станица) код Руме имадемо врло лепу **кућу са кукуружњим чардацима и магазинима за рану** на продају Врло подесна за трговца или гостионичара.

Обратити се треба.

Браћи Хандлера
Рума (Срем).

176 1—3

СВЕШТЕНИК

на селу, удов, отац више деце, потребује поштену, старију женску, која деце нема,

за газдарицу.

Понуде прима администрација „Заставе“.

160 2—3

За моју
ПОМОДНО-МАНУФАКТУРНУ И КРАТКЕ РОБЕ ТРГОВИНУ
требам доброг и солидног

ПОМОЋНИКА.

Ступање најдуже до 15. марта п. р. о. г.

Ђорђе Терзић
у Ст. Пазови.

143 3—3

Стечај.

Управа новосадске трговачке омладине треба за предавање књиговодства својим члановим способног и свршеног

КЊИГОВОЂУ

Предавање почиње 10. марта 1909. п. н. и одржаће се у омладинском дому Богданова улица бр. 29. 3 пута недељно по 2 сата дневно, а награда је од сата К. 4 или К 24 недељно. Предавање траје 6 недеља.

Рефлектанти века пошаљу своје понуде најдаље до 1 марта 1909. п. н. на 170 3—3

Управа новосадске трговачке омладине

Адвокатска канцеларија

Дра Стевана Добричића

у Руми

потребује

конципијента,

почетника.

Плата по споразуму. 155 3-3

ПРОДАЈЕ СЕ!!

МОТОР од 12 коњских снага, који се може видети кад ради, за **2500 круна.** — Даље **ТРИ ВАЉКА ЗА МЛИНУ**, 3 пара камења и сав остали прибор, који је млини потребан, врло јефтино; као и један **НОВ МОТОР и ВРШАЋА МАШИНА** уз гаранцију.

Павле Герих,
Нови Сад, Доситијева ул. бр. 6.

114 5-13

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.